

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 45

5. studenoga 2009.

cijena 100 Ft



Hrvatsko krštenje
u obitelji Hanš
u Kaniži

Foto: Bernardeta Blažetin

Komentar

Na god Mrtvih

Ove dane svi imamo svoju bol, svoju tugu i neutišljivu želju da se vraćamo u prošlost. Na duži čas, kad su još naši pokojni bili med nami, kad su se s nami skupa smijali, šalili i znali cijeniti takozvane lipe trenutke života. Svi mi imamo svoje mile, ljubljene, izgubljene. Sam početak novembra nas poziva do naših grobov, u cintir, na tihe molitve, u vlasničtvo sirotic i krizantemov. Spominki peljaju žive u noćnoj škurini, na putu neobične svitlosti, u žalosnom sjaju svić. Od oktobra lanjskoga ljeta osobno sam ranjena s trimi zgubitki trih velikih duš. Med njimi nijednoga nisam bila u stanju odsprohoditi na zadnji počivak, pokidob nijedan ne sanja svoj mir u mojoj zemlji. Jednoga med njimi nisam ni poznala samo prik pisane riči. Za smrt i likvidaciju mojega blišnjega prijatelja sam informirana na početku ljeta iz svitskoga tiska, a o bolnom odlasku moje simpatije s kazališne scene i muzičkoga žitka Zeline doznala sam pred kratkim, četvrte zapečaćene, mrske nedilje prošloga meseca.

Za Ivinu smrt sam se zgrabila svim svojim bićem pred ljetodan. Zbog strahote, zbog nemilosrdnoga zločina, kako je atentat nad njim izveden u srcu Zagreba. Bio je vrhunski, sa sve strane nagradjeni hrvatski novinar, uzor svim peropokretačem. Prilikom svojega boravka u Hrvatskoj slučajno sam našla njegove kolumne, objavljene od 23. augustuša 2005. do 21. oktobra 2008, sad u jednoj ekskluzivnoj zbirki. Pijem riči pokojnoga ki je ubijen zbog svoje novinarske hrabrosti.

Eduardo moj, pogubljen je u jednoj hotelskoj sobi mutne južnoameričke države. Da vam pravo kažem, človik i sam ne zna što neka vjeruje oko te smrti i za razloge. Preveć je otvorenih pitanj. Prošli tajedan je ponovo jedna televizijska emisija razglabala kako je njegovo ubijanje s tovaruši po najnoviji videosnimka namješćeno, spektakulirano i da uopće nisu se stvari tako zgodale kako je to laičkim gledateljem servirano. Još će na kraju ispasti kako mi je jedan prijatelj jur nekoliko misec prlje tvrdio, „sve je bilo samo medijsko-policijska parada s manipuliranimi slikami, a on je i danas živ i smije se svitu kako je naivan“. Mučno je u dvojbi potrošiti dane ako ste već na to najgerasti.

Za Zorana sam jur zdavno znala da ima srčanu bolest. Sam mi je rekao u muzičkoj pauzi med dvimi kupicami žganoga, za predstavom kazalištarcev iz Svetoga Ivana Zeline. Njegov bohemska-sviračko-pjevački život vjerojatno je do kraja bio ispunjen glazbom, s vici, smijanjem i veseljem. Pametim ga i po prvoj svojoj noćnoj telefonskoj serenadi. Cijeli jedan orkestar je svirao oko njega, a njegova violina je srce razdrapajuć plakala, dokle je on u slušalicu jaćio Bogdanovu pjesmu *Ako si ti pupoljak od ruže...* Kad smo se zadnji put vidili, s velikim oduševljenjem mi je povidao da će izdati knjigu s lokalnimi vici koje je on sabrao. Potom smo nekako izgubili kontakt, ali negde u ljeti sam čula da je operiran i da mu je dobro. Turobna i šokantna vist o skradnjoj uri virtuozu, talentiranoga sviraća ki je znao skoro na svakom instrumentu guslati, zaistinu mi je slučajno zašla do znanja na odmorišću pred Zagrebom. Presadjeno srce je prekinulo ritam mladoga žitka.

Sviće su gorile pred petrovskim bijelim križem i za nje, s kimi je i kusić moje ljubavi pokopan u Velikoj Gorici, Santa Cruzu i Zelini.

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

Čitajući knjižicu koju je u povodu ovogodišnjega, 32. Interlibera međunarodnog sajma knjiga i učila, koji će biti održan u Zagrebu 11–15. studenoga 2009, izdala Hrvatska matica iseljenika, koja na istom sajmu predstavlja i svoj projekt Hrvatske knjige izvan Hrvatske, pročitala sam rečenicu kako je najvažnija hrvatska knjiga koja je 2009. godine objavljena u Mađarskoj nedvojbeno Rječnik pomurskih Hrvata / Mura menti horvát tájszótár. Knjiga je to koju je izdala Izdavačka kuća Tinta iz Budimpešte, a ostvarena je potporom Fonda za znanstvena istraživanja Republike Mađarske. Autori rječnika jesu pomurska Hrvatica iz Kaniže Erika Rac, mađarski kroatist István Nyomárkay i hrvatski dijalektolog Đuro Blažeka. To je opsežan kajkavski dijalektološki rječnik s približno deset tisuća natuknica obradenih prema suvremenim leksikografskim standardima dijalektnoga rječnika, s prijevodnim istoznačnostima na mađarskom i njemačkom jeziku. Posebna je vrijednost rječnika što je većina leksičke građe prikupljena u posljednji trenutak jer mladi naraštaji tako već ne govore, piše u spomenutom katalogu Sanja Vučić. Rječnik je to kajkavskih govora pomurskih Hrvata u desetak mjesta uz obalu rijeke Mure, zapadno od Kaniže. Jedan svećenik koji služi među pomurskim Hrvatima ovih je tjedana izjavio kako Hrvatima ne trebaju mise na hrvatskom jeziku jer ih jedva ima. Istodobno



Hrvati vjernici u Pomurju s oduševljenjem već nekoliko mjeseci pune pomurske crkve i obožavaju svećenika Blaža Horvata koji im misi na hrvatskom jeziku temeljem dogovora između Varaždinske biskupije te suglasnošću Kapošvarske i Sambotelske biskupije. Štoviše, Sumartonci su kod svoga svećenika molili i dopuštenje održavanja redovitih mjesečnih misa na hrvatskom jeziku u Sumartonu, i oni sami bi se pobrinuli za svećenika koji bi misio na hrvatskome. I tu nastaje problem. Odjednom nakon dugih desetljeća pomurski Hrvati se bude. Župnik obećava pomoć u očuvanju jezika i preko crkve, no on se ne slaže s čistom hrvatskom misom, nego bi želio da one budu dvojezične kako se ne bi s mise isključili oni koji ne znaju hrvatski. Jer, prema njegovim saznanjima, ima vrlo malo ljudi koji govore hrvatski. Pomurski Hrvati se bude u molitvi na materinskom jeziku. Dapače, krste i svoju djecu u okvirima prigodnih hrvatskih misa. Tako je bračni par Hanš krstio svoju kćerku na hrvatskoj misi na hrvatskom jeziku, a krstio ju je varaždinski rektor Blaž Horvat. Sve je dobro dok smo obučeni u narodnu nošnju, i plešemo, te k tome međusobno govorimo mađarskim jezikom. Ako se molimo i krstimo na hrvatskom jeziku, ako pišemo i čitamo na hrvatskom jeziku, to bi u najmanju ruku već trebalo biti dvojezično.

Branka Pavić Blažetin

Susret hrvatske mladeži

Hrvatska državna samouprava organizira Susret hrvatske mladeži koji će se održati 7. studenoga 2009. godine u vijećnici Ureda Hrvatske državne samouprave (1089 Budimpešta, Ulica Lajosa Bíróa 24) s početkom u 10 sati. Susret se ostvaruje materijalnom potporom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Nazočne će pozdraviti Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, a potom slijedi Okrugli stol na temu „Organiziranost naše mladeži“. Razgovor vodi Stipan Balatinac, član Odbora za mladež i šport HDS-a. Gosti susreta jesu: Marija Lukač, načelnica Odjela Mađarskoga prosvjetnog zavoda i lektorata za likovnu umjetnost (MMIKL), Zoltán Faragó, direktor prodaje klima-uređaja LG, Tibor Radić, direktor Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske, Mišo Šarošac, voditelj Kluba „August Šenoa“, Jozo Solga, voditelj Ureda Hrvatske državne samouprave.

Čitajte i širite
Hrvatski glasnik!

Aktualno

Predsjednik Republike László Sólyom vratio Parlamentu zakon o popisu pučanstva 2011. na razmatranje

Među nedostacima i dijelovi koji se odnose na nacionalne i etničke manjine

Nacionalnost općenito, neovisno o pripadnosti manjinskoj zajednici ili većinskom narodu

Mađarski je parlament 5. listopada prihvatio prijedlog zakona kojim se određuje popis pučanstva sa 192 glasa za vladajuće stranke i stranke slobodnih demokrata, s jednim glasom protiv, a uz 155 suzdržanih glasova oporbe. Prema prihvaćenim pravnim propisima cjeloviti popis pučanstva provest će se u jesen 2011. godine, a popis se mora obaviti u razdoblju između 1. listopada i 30. studenoga. Tijekom popisa pučanstva popis obuhvaća popisivanje određenih podataka fizičkih osoba, kućanstava, te zavoda.

Glede fizičkih osoba podatke koji se odnose na spol, vrijeme rođenja, državljanstvo, pripadnost nacionalnoj i etničkoj manjini, obiteljsko stanje, prebivalište u vrijeme popisa i prije godinu dana, mjesto rođenja, sastava kućanstava i obitelji, školsku spremu, gospodarsku aktivnost, posao, poslodavca, te pravni status stanovanja.

Davanje podataka – izuzev izjašnjavanja o pripadnosti etničkoj i nacionalnoj pripadnosti – obvezatno je, kao što je obvezatno i davanje podataka koji odgovaraju stvarnome stanju.

Premda je fidesovac Zoltán Balog svojim amandmanom inicirao, Parlament nije podupirao, te tako nije ugrađeno u tekst zakona to da se o pripadnosti krvi, vjerskoj zajednici postavi pitanje na koje se može dobrovoljno odgovoriti.

Društvene pojave mogu se suštinski shvatiti samo onda ako popisi pučanstva koji se održavaju svakih deset godina sadržavaju isti krug pitanja, a prihvaćeni zakon o popisu

pučanstva ne bavi se velikim brojem pitanja koja su bila postavljena 2001. godine.

Stoga je predsjednik Republike László Sólyom vratio zakon o popisu pučanstva Parlamentu na razmatranje, među ostalima zbog nedostataka dijelova koji se odnose na hendikepiranost te nacionalne i etničke manjine. Naime predsjednik Republike ne slaže se s time da se prilikom popisa pučanstva 2011. godine, ne bi prikupljali podaci koji se odnose na plodnost, zdravstveno stanje i hendikepiranost, te podaci koji se odnose na vjersku pripadnost. (Riječ je o krugu pitanja iz 2001.).

Prema mišljenju predsjednika Sólyoma, sva su ta pitanja važne odrednice društva, s druge strane lakše se mogu pratiti društveni tijekovi ako sa svakih deset godina prigodom popisa pučanstva postavlja isti krug pitanja. On je dao primjedbu i na to kako bi se prigodom popisa pučanstva 2011. postavilo samo pitanje o pripadnosti nacionalnoj i etničkoj manjini, a ne općenito nacionalna pripadnost, neovisno o tome je li se neka osoba izjašnjava o nacionalnoj pripadnosti manjinskoj zajednici ili većinskom narodu. Prema predsjedniku Republike obuhvatni statistički rezultati, koji se odnose na cijelo društvo, mogu se dobiti samo cjelovitim mjerenjima podataka koji se odnose na nacionalnost. Samo na temelju njih se mogu donijeti zaključci, koje nacionalnosti u kojem su broju nazočne u Mađarskoj.

Pripremio: Stipan Balatinac

MARTINCI – Dana 11. studenog u Martincima se obilježava šezdeseta obljetnica rođenja martinačkog pjesnika Đuse Šimare Pužarova. Svečanost počinje svetom misom u mjesnoj crkvi, biskupskom misom koju će predvoditi pečuški biskup Mihály Mayer, nastavlja se blagoslovom žrtva svjetskih ratova kod spomen-ploče na pročelju martinačke crkve i postavljanjem milenijske ploče te prigodnim programom Ženskoga pjevačkog zbora „Korjeni”. Nakon toga na križanju kod zdanja seoske samouprave, prema Cretiću, otkrit će se poprsje pjesnika Đuse Šimare Pužarova, a potom u mjesnom groblju položiti vijenci sjećanja kod njegova groba. Program se nastavlja Okruglim stolom u spomen na pjesnika Đusu Šimaru Pužarova uza sudjelovanje predavača iz zemlje i inozemstva. Bit će predstavljena i zbirka pjesama Đuse Šimare Pužarova „San o majci”, koju je uredio Đuro Franković, a ovih dana izdala Croatica Kft.

SERDAHHEL – Hrvatska manjinska samouprava 7. studenog organizira izlet u glavni grad Hrvatske onim učenicima koji su pohađali tečaj hrvatskoga jezika, ili ga i sada pohađaju, kako bi upoznali znamenitosti grada Zagreba. Prema planovima posjetili bi Medvednicu, Donji i Gornji grad s njegovim znamenitostima.

NOVO MESTO (SLOVENIJA) – Sastanak Organizacijskoga odbora međunarodnih Igar prijateljstva, predviđen je 6. novembra, u petak, u gradu koji je ljetos u septembru bio domaćin športskih naticanj za sridnjoškolce, pri kom su sudjelovali i športaši ter odraščeni iz Šoprona i Koljnofa. Pri ponovnom spravišču kotrigri Odbora analizirati će VII. Igre prijateljstva ter će se dogovoriti za dođuće Igre u Gospiću. Pozvani gosti, med kimi je i koljnofski načelnik Franjo Grubić, kot glavni organizator s ugarske strane, ovput će posjetiti i firmu vračtva Krka u Novom Mestu.

UMOK – Na Martinju čekaju Umočani ov vikend sve zainteresirane u Seoskoj kući, kade će od 13 do 17 uri, u subotu ter nedilju predstaviti kako su se negda pripravljala stara umočka jila. Peć će se svadbeni kolač i kalinko. Naravno, ni kušanje specijalitetov neće faliti iz programa.

SEGEDIN – Udruga narodnosnih samouprava grada Segedina, u suradnji s Glavnim ravnateljstvom za jednake šanse Ministarstva obrazovanja i kulture, organizira Okrugli stol na temu „Aktualna pitanja prosvjete narodnosti u Mađarskoj”, koji će se upriličiti u petak, 13. studenoga, u segedinskom Domu narodnosti (Osztrovszkoga br. 6) u 15 sati. Sudionici Okrugloga stola bit će narodnosni prosvjetni djelatnici regije u kojoj su Bačko-kiškunska, Bekeška i Čongradska županija, te suradnici spomenutog Ravnateljstva.

SALANTA – KUD „Marica” 14. studenoga organizira samostalnu večer povodom desete obljetnice svog utemeljenja. Svečani će se program prirediti u mjesnom domu kulture s početkom u 18 sati. Počet će s izložbom fotografija iz života Društva, pod nazivom „Deset godina u slikama”, i predstaviti će se prvo zajedničko CD-izdanje, orkestra i zbora, što su ga snimili u kolovozu. Ovom će prilikom nastupiti samo domaćini, kako bi pokazali što su radili i naučili tijekom proteklog niza godina. Nastupit će sve sekcije KUD-a, tako plesači triju skupina, tamburaši i zbor. Organizatori su na proslavu pozvali sve učitelje plesa koji su nekada podučavali plesače, te sve one koji su pomagali KUD-ov rad. Nakon svečanosti slijedi zajednička večera i bal gdje će svirati Orkestar Podravka. Ulaz na svečanost i bal besplatan je.

BAJA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, u četvrtak, 12. studenoga, u 15 sati u županijskome Narodnosnom domu u Baji (Ulica Szabadság 23.) otvara se izložba slika Katicice Jasenović. Kako nam reče predsjednik samouprave Šandor Pančić, nakon izložbe, u 16 sati predstaviti će se Novinsko-izdavačka kuća „Hrvatska riječ” iz Subotice.

Žele mise na hrvatskom jeziku

Nakon što su Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i Marija Vargović, predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja, posjetili varaždinskog biskupa mons. Josipa Mrzljaka te dobili suglasnost Kapošvarske i Sambotelke biskupije, 8. ožujka su započeta hrvatska bogoslužja u Pomurju. Otada su održane mise na hrvatskom jeziku mjesečno jedanput naizmjenično u sedam hrvatskih naselja. Varaždinska je biskupija celebriranje misa povjerila rektoru Varaždinske biskupije Blažu Horvatu, koga pomurski vjernici poznaju preko misa na hrvatskom jeziku u Kaniži i kojemu je kajkavski dijalekt poznat zahvaljujući njegovu međimurskom podrijetlu. Mise na hrvatskom jeziku obišle su sva naselja, na zadovoljstvo vjernika, crkve su se svugdje napunile i Pomurci razmišljaju o nastavku. U nastojanjima ih nadalje podržava krovna organizacija Hrvata, stoga predsjednik g. Hepp 27. listopada u Kaniži je sazvao sastanak sa župnicima i predsjednicima manjinskih samouprava glede nastavka misa na hrvatskom jeziku.

Mise na hrvatskom jeziku pozitivno su prihvaćene u svakom naselju, mnogi su o njima govorili pohvalno (naravno, uvijek ima i iznimaka) iako još i stariji ljudi kažu da se moraju ponovno ugodati u hrvatske molitve, no u tome im pomaže rektor Varaždinske biskupije Blaž Horvat. Prema riječima velečasnog suradnja s mjesnim župnicima je dobra, István Marton (župnik u Mlinarcima, Pustari, Serdahelu i Sumartonu), Péter Pogar (župnik u Fičehazu i Keresturu) i Zoltán Kirner (župnik u Petribi) srdačno su ga primili i zajedno sastavljali misni red.

Zbog uspješnosti bogoslužja na hrvatskom jeziku još prije narečenog sastanka u Kaniži sumartonska Hrvatska samouprava pozvala je mjesnog župnika Istvána Martona na razgovor s molbom da se mise na hrvatskom jeziku u njihovu selu održavaju barem mjesečno, te da vjeroučiteljica uči djeci hrvatske molitve, crkvene pjesme, što će samouprava i moralno i materijalno potpomoćati. Bila je molba da se mise na hrvatskom jeziku održavaju one nedjelje kada u mjestu nema mise, da se omogućiti hrvatskom župniku da je održi. Ponudena je suradnja u održavanju misa s tamburaškom glazbom i uz nazočnost hrvatskoga zbora. Predloženo je i to da se izda kajkavski molitvenik «Nebeska ruža» u obnovljenom izdanju hrvatskoga molitvenika. Mjesni župnik u nekim pitanji-



Usuglašavanje sa župnikom u Kaniži

ma nije se suglasio s članovima Samouprave, te je izjavio da se ne slaže s čistim hrvatskim misama jer onda oni koji ne znaju hrvatski jezik, ne mogu pratiti misno slavlje.

Sličnom namjerom je zakazan sastanak i u Kaniži, no ovaj put se to odnosilo na cijelu regiju, na kojem se predsjednik HDS-a obratio Istvánu Martonu, župniku četiriju hrvatskih naselja, i zahvalio mu na dosadašnjoj pomoći u svezi s održavanjem misa na hrvatskom jeziku i zamolio ga za daljnju pomoć. Predsjednik je govorio o ulozi i značenju crkve glede očuvanja jezika. Nažalost, pomurski Hrvati desetljećima nisu imali misu na svom jeziku, a zahvaljujući Varaždinskoj biskupiji, ponudena je pomoć iz matične domovine, no radi usuglašavanja termina potrebno je odrediti nadalje datume misa na hrvatskom jeziku.

Župnik Marton obećao je pomoć u očuvanju jezika i preko crkve, no on se nadalje ne slaže s čistom misom na hrvatskom jeziku, nego bi želio da one budu dvojezične smatrajući da treba nuditi mogućnost sudjelovanja na misi i onima koji ne znaju hrvatski. Prema njegovim saznanjima, već vrlo malo ljudi govori hrvatski, a unaprijed određivanje termina misa na hrvatskom jeziku također ne može odrediti jer on zamišlja dvojezične mise prilikom pojedinih blagdana, na koje bi želio pozvati i svoje znance svećenike iz Hrvatske i Slovenije.

Predstavnici pomurskih naselja podjednako su izrazili želju za misama na hrvatskom jeziku, svi imaju dobro iskustvo, spomenuli su da više ljudi posjećuje misu na hrvatskom negoli na mađarskom jeziku. Upravo sada kada su se iskristalizirali temelji održavanja hrvatskih misa, treba nastaviti, te da je pogrešna pretpostavka da malo ljudi govori hrvatski, sa svećenikom, naravno, ne jer znaju da hrvatski zna malo, ali itekako ima još nekoliko naraštaja koji čak i rabe jezik, a djeci nikako nije naodmet da onaj jezik koji uče u školi čuju i u crkvi. Nazočni su vrlo dobro saželi važnost misa na hrvatskom jeziku, istaknuli su njihovu važnost s različitih gledišta. Predstavnici pojedinih naselja osjećaju greškom što župnika Martona nisu obavijestili o raznim hrvatskim hodočašćima, no dogovoreno je da će ubuduće sve vjerske programe uskladiti sa župnikom.

Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, stanje je opisao delikatnim: *Jedan od svećenika brani mađarski stav Katoličke crkve, to ne mogu shvatiti jer je bogoslužje isto na svakom jeziku, a nije svejedno koliko ima vjernika u crkvi. Vidi se da zalski Hrvati žele imati misu na svom jeziku. Župnik je na neprimjeren način oštro rekao da tu ne treba čista hrvatska misa jer tu ionako nitko ne govori hrvatski, a kada su donijeli suprotan primjer, onda se malo povukao. Osjećam da će još biti nekoliko krugova, ali do kraja*



Petripčani na hrvatskom hodočašću, sprijeda Lajoš Jakopanec



godine bit će dosta hrvatskih crkvenih sadržaja. Još ima generacija koje dobro govore hrvatski, pa nije razlog da ne bude misa na hrvatskom jeziku, a ono što se propustilo pedeset godina, treba popraviti.

Velečasni iz Varaždina ovako je izrazio svoje osjećaje nakon održanih misa: Svećenik se mora osjećati onako kako se narod osjeća, jer je to bila radost da je čovjek doživio na svom jeziku otajstvo, koje se sada može i na svome hrvatskom služiti, i tako sam i ja sretan. Već su ponude da bi se to nastavilo, eto, ja ću radu uskočiti u pomoć koliko god budem mogao. Mislim da još treba vježbati molitve i pjesme prije mise, ali vidim da su ljudi spremni, imaju puno-puno dobre volje za to. Vrlo mi je drago da je nekima važno i na svom jeziku održati i krštenje, i radostan sam da su mi i to dopustili, to je opet bio jedan prekrasan doživljaj i za mene.

Joža Đuric u ime sumartonskih vjernika prosio je da u njihovu selu bude svaki mjesec misa na hrvatskom jeziku: Mi smo osjećali potrebu da barem svakog mjeseca bude hrvatske mise u onom tjednu kada u nedjelju nema. U tome smo tražili suglasnost od našeg župnika, no on se time ne slaže, već bi htio da bude dvojezičnih misa povremeno, no obećao je da će na misama više pjevati i moliti se na hrvatskom jeziku.

Lajoš Jakopanec, član manjinske samouprave u Petribi, nazočio je na svakoj misi na hrvatskom jeziku u Pomurju: Mi smo Hrvati i konačno je došlo vrijeme da se ne trebamo sramiti svog podrijetla. Hrvatske mise su prekrasne i mislim da na njima ima više vjernika nego na mađarskim misama. Hrvatske mise okupljaju pomurske Hrvate, imaju snažnu ulogu izgradnje zajedništva.

Ljudi se okupe da vježbaju zajedno crkvene pjesme, da odlaze na druga mjesta pjevati, odlaze na hodočašća.

Redovito sudjeluje na hrvatskim misama i obitelj Hanš u Kaniži, a nedavno je krštena najmlađa kćerka, krstio ju je varaždinski rektor na hrvatskome jeziku. Tata Joža Hanš smatra važnim hrvatske mise u gradu: Naša obitelj smatra vrlo važnim očuvanje tradicija, sretni smo da manjinska samouprava u gradu povremeno organizira hrvatsku misu, nama je to jako važno. Mi želimo da naše kćerke nauče hrvatski jezik i u tome nam mnogo znače i hrvatske mise. Vrlo je bio lijep obred krštenja i sretni smo da nam je i prva i druga kćerka krštena u okviru hrvatske mise.

Hrvati u Kapošvaru također žele sudjelovati na misama na hrvatskom jeziku.

Neki Hrvati toga grada obratili su se manjinskoj samoupravi da bi voljeli sudjelovati i u Kapošvaru na misi na hrvatskom jeziku. Predsjednik manjinske samouprave Tibor Čuč i predstavnici manjinske samouprave dobili su suglasnost od kapošvarskog biskupa da se u gradu povremeno održavaju i mise na hrvatskom jeziku. U nastojanjima kapošvarskih Hrvata pomogao je David Andreić, župnik Šandrovca iz Bjelovarsko-bilogorske županije, i 18. listopada je u crkvi Svete Margarete održano bogoslužje. Mjesni župnik dr. Miklós Rumszauer rado je prihvatio suradnju Crkve preko granice i dogovoreno je da će se mise na hrvatskom jeziku održati svakog tromjesečja. Pjevački zbor manjinske samouprave odsada će uvježbavati i hrvatske crkvene pjesme kako bi na takvim misama mogao pratiti bogoslužje i pjevanjem.

Beta

Državni „Dan Hrvata” u Barči

Pod pokroviteljstvom Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske, i dr. Lászla Sólyoma, predsjednika Republike Mađarske, u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, 21. studenoga (subota) s početkom u 15 sati, u Športskoj dvorani „Dráva Völgye” (Barča, Latinca u. 13) bit će priređen ovogodišnji državni „Dan Hrvata”. Nakon otvorenja izložbe rukotvorina i slika pod naslovom „Motivi i slike iz života Podravine” slijedi misa u crkvi Sv. Ivana Krstitelja (Hősök tere 3). Svečano otvorenje Dana je u 17 sati i 15 minuta. Nakon pozdravnih govora i dodjele odličja Hrvatske državne samouprave te Saveza Hrvata u Mađarskoj počinje kulturni program s naslovom „Podravino moja mila” u kojem sudjeluju: KUD „Drava” iz Lukovišća, domaći KUD „Podravina”, KUD „Martince”, Ženski zbor „Korjeni” iz Martinaca, Pavo Gadanji iz Novoga Sela i Orkestar „Vizin” iz Pečuha. Dan Hrvata se zatvara druženjem i Hrvatskim balom.

SERDAHEL – U okviru dugogodišnje suradnje mjesne osnovne škole i zadarskoga sveučilišta, i ove će godine od 8. do 15. listopada dvadesetero studenata razredne nastave iz Zadra hospitirati i održavati nastavne sate u Serdahelu.

PUSTARA – Mjesna samouprava toga naselja 14. studenog obilježiti će tradicionalni Dan umirovljenika. Ove će se godine organizacijskim poslovima pridružiti i manjinska samouprava na čelu s Marijom Vari, koja želi iznenaditi mještane treće dobi nastupom Plesnog ansambla „Baranja”.

PEČUH – U Domu umjetnosti i književnosti 20. listopada u 18 sati bila je priređena Književna tribina. U sklopu priredbe predstavilo se najnovije izdanje Zaklade „Jelenkor”, knjiga koja je ovih dana doživjela tiskanje na mađarskom jeziku „Kortárs horvát irodalom”, Költészet és rövidtörténet 1968-tól napjainkig (Hrvatska suvremena književnost, pjesništvo i kratka priča) autora Helene Sabić Tomić i Gorana Rema. Knjigu su predstavili autori izdanja; promociji je nazočila i pjesnikinja Marina Tomić, a o suvremenoj hrvatskoj književnosti govorili su pjesnik i književni teoretičar, povjesničar i prevoditelj Stjepan Blažetin te urednik Književne revije i izdanja Matice hrvatske Osijek Josip Cvenić. Razgovor su moderirali Zoltán Ágoston, glavni urednik časopisa „Jelenkor” iz Pečuha i Zoltán A. Medve, povjesničar književnosti. Promociji su nazočile i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov te prva konzulica Jadranka Telišman.

SUMARTON – Vijećnici tamošnje Hrvatske samouprave na prošlom su sjednici odlučili o utemeljenju priznanja „Za naš hrvatski“. Ono bi se dodijelilo na Martinje, kada se dodjeljuju i druga priznanja njihovim naseljima, osobi koja je svojim djelovanjem mnogo pridonijela očuvanju, razvijanju i promicanju hrvatskoga jezika.

KUKINJ – Hrvatska manjinska samouprava sela Kukinja u povodu ovogodišnjeg Martinja, u skladu s višegodišnjom tradicijom, organizira folklornu večer i blagoslov mladoga vina koje će se održati 14. studenoga 2009. s početkom u 16 sati u mjesnom domu kulture. Nastupa Folklorno društvo iz Gare, a mlado vino blagoslovit će vlč. dr. István Horváth.

BAČKA, SANTOVO – Županijska smotra folkloru s jednom hrvatskom priredbom. Kako smo već prije najavili, smotrom ciganske kulture 10. listopada u Kiskunhalasu otvoren je niz manifestacija Narodnosne smotre folkloru za djecu i mladež Bačko-kiškunske županije, koja se priređuje u suorganizaciji Županijske samouprave, mjesnih i manjinskih samouprava te županijskih narodnosnih udruga. Dosada – 22. listopada u Ajošu (Hajós) – održana je još Narodnosna smotra njemačkoga narodnog plesa, 5. studenoga slijedi Smotra njemačke narodne pjesme u Njemačkome prosvjetnom središtu u Baji, a samo dva dana kasnije, 7. studenog, u Baškutu će se održati Smotra njemačke glazbe. Narodnosni susret slovačke kulture bit će 21. studenog u Dunaegyházi. Za razliku od planiranoga, izostat će Narodnosna smotra hrvatske narodne pjesme i glazbe najavljena za 13. studenog u Gari, a održat će se zajedno s Narodnosnom smotrom hrvatskoga narodnog plesa 27. studenog u Santovu, na koju se očekuje 250–270 sudionika iz Bačke. Svi programi počinju u 17 sati. Kako je i najavljeno, najbolje narodnosne skupine nastupit će na svečanoj završnici, koja će se održati u povodu Dana manjina, 18. prosinca u 16 sati, u bajscome Prosvjetnom središtu Nijemaca u Mađarskoj.

SALANTA – Kako nas je obavijestila organizatorica puta Marica Stanić Istočević, od 23. do 25. studenoga dvadesetak vjernika iz Salante-Nijemeta, Harkanja i Pečuha bilo je na hodočasnom putovanju u Međugorju. Nažalost, bez svećeničke pratnje, kaže Marica. Hodočasnici su u Međugorju boravili dva dana, a na povratku kućama posjetili su i Široki Brijeg te pribivali svetoj misi u tamošnjoj crkvi. Na putu prema kući zastali su i u Sarajevu, glavnom gradu Bosne i Hercegovine.

Bačka, Baja

Kulturne i gospodarske teme na županijskoj sjednici

Prihvaćeno financijsko izvješće za prvih devet mjeseci

Na redovitoj sjednici Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, održanoj 27. listopada u Narodnosnom domu u Baji, na prijedlog predsjednika Jose Šibalina, koji je podržao i Odbor za financije, bez rasprave, jednoglasno je prihvaćeno Izvješće o izvršenju proračuna za prvih devet mjeseci 2009. godine. Prema tome Županijska hrvatska samouprava za prvih devet mjeseci ove godine ostvarila je 2.224 tisuće forinta prihoda i 1.148 tisuća rashoda, a na raspolaganju ima 1.099 tisuća forinta. Kako reče predsjednik Odbora za financije Stipan Mandić, nakon ostvarivanja rashoda u proteklom razdoblju, putnih troškova, podupiranja dviju regionalnih priredaba – Susreta hrvatskih učenika u Bačinu, te Susreta prijateljskih naselja u Santovu – raspoloživa sredstva smanjena su na 729 tisuća forinta.

Osim Odbora za financije pod predsjedanjem predsjednika Stipana Mandića, prije županijske sjednice zasjedao je i Odbor za odgoj, obrazovanje i kulturu, kojemu je predsjedala Anica Matoš, a raspravljalo se o aktualnim i predstojećim kulturnim sadržajima.

Pozivu se odazvalo svih devet članova Županijske samouprave, te pet redovito pozvanih članova Skupštine Hrvatske državne samouprave, a već po običaju, sjednici je nazočila i županijska referentica za manjine Ildikó Baranyai Ágfalvi, ujedno voditeljica županijskoga Narodnosnog doma u Baji.

Matija Mandić Goher, predsjednica Hrvatske samouprave sela Dušnoka, obratila se s molbom za podupiranje već tradicionalnoga Božićnog susreta hrvatskih crkvenih zborova 29. prosinca u Dušnoku, koju će do iduće sjednice dostaviti i pismenim putem. Kako uz ostalo reče, ovaj regionalni susret priredit će se 9. put zaredom.

Među raznim pitanjima, prvo je prihvaćena odluka o tome da se do 1. prosinca preda molba za dodatnom diferenciranom državnim potporom, koja se već treću godinu zaredom dodjeljuje mjesnim i županijskim manjinskim samoupravama prema obavljanju javnih zadaća. Osim toga, bilo je riječi o aktualnim odnosno predstojećim mjesnim, županijskim i regionalnim priredbama do kraja ove godine, pa čak i početka nove godine.

Prema tome bilo je riječi o zajedničkom organiziranju putovanja bačkih Hrvata na Državni dan Hrvata koji će se održati 21. studenog u podravskom gradiću Barči. Županijska referentica za manjine obavijestila je okupljene o tijeku Županijske narodnosne smotre za djecu i mladež, koja je otvorena 10. lis-



topada kulturnom priredbom ciganske zajednice. Kako uz ostalo reče, umjesto dvije planirane, održat će se jedna hrvatska priredba, Narodnosna smotra hrvatskoga plesa, pjesme i glazbe 27. studenog u Santovu.

U suorganizaciji s Bačkim ogrankom Saveza Hrvata u Mađarskoj, i ove se godine planira Božićni koncert, koji će se prirediti 11. decembra u velikoj dvorani Gradskog kazališta. Bit će skromniji nego prethodnih godina jer neće biti poznatih izvođača, ali će nastupiti dva gostujuća kulturno-umjetnička društva bunjevačkih i šokačkih Hrvata onkraj granice.

Dotaknuta su i gospodarska pitanja, među ostalima povezivanje prijateljskih naselja organiziranjem gospodarskog foruma. Kako reče predsjednik Joso Šibalin, s tim u vezi obavljene su i konzultacije s Gospodarskom komorom Bačko-kiškunske županije, te s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Pečuhu, pri čemu je zaključeno da se takav susret mora dobro pripremiti, da to ne bude samo razgovor nego predstavljanje mogućnosti suradnje kako bi dobio na težini. Dugoročno ovakva suradnja mogla bi biti korisna i za Hrvate u regiji, što je jedan od glavnih ciljeva gospodarske suradnje.

Na poticaj koji je došao od vojvodanskih Hrvata, na sjednici je bilo riječi i o mogućnostima pogranične suradnje koje se otvaraju mađarsko-srpskim europskim natječajima. Izražena je želja za suradnjom koja, po mišljenju većine okupljenih, može se ostvariti tek nakon osmišljavanja zajedničkih projekata, a to iziskuje mnogo truda i stručnosti.

Budući da se bliži vrijeme izrade koncepcije proračuna za 2010. godinu, predsjednik Joso Šibalin zatražio je od nazočnih da dostave svoje konkretne prijedloge. Ukratko je naglasio da će Županijska samouprava i ubuduće podupirati već tradicionalne priredbe koje su od šireg, regionalnog značenja.

Početak iduće godine nastavit će se već tradicionalnim bunjevačkim, rackim prelima i šokačkim balom.

S. B.

Razgovor s Leom Radakovićem, predsjednikom Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova u Austriji

„Mi kanimo kot udruga, načelniki, jedni drugomu pomoći, pak gledati kako je moguće da se u javni posli još više koristi hrvatski jezik“

Razgovarala: Timea Horvat

Lea Radakovića su sredinom rujna odibrali za novoga predsjednika Narodne stranke u novogradskom kotaru. Radaković je naslijedio Franca Glasera iz Burgauberga. Glaser je 16 ljet duго stao na čelu Narodne stranke u novogradskom kotaru. Narodna stranka je pri svojem kotarskom danu odibrala uz predsjednika Radakovića i četire potpredsjednike kot i novoga referenta za financije, i to Novogorca Tomasa Novosela. Zemaljski predsjednik stranke Franc Steindl čestita novomu kotarskomu predsjedniku Leu Radakoviću. Načelnik Pinkovca, poslanik u Sabor kot i novi šef stranke u kotaru, je u svojem govoru napomenuo da se svom moću kani zalagati za novogradski kotar i da kani pridonesti pozitivnomu razvitku te regije. Pinkovčan Radaković je i predsjednik Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova kot i predsjednik Gradišćanskoga općinskoga saveza. Leo Radaković 11 ljet duго pelja Djelatnu zajednicu hrvatskih komunalnih političarova, a od lani početo je u Zemaljskom saboru govorač Narodne stranke za narodne grupe.

Zahvaljujući predsjedniku Djelatne zajednice hrvatskih komunalnih političarova u Austriji ter ujedno i načelniku Pinkovca, partnerske općine Petrovoga Sela, Lei Radakoviću, najnovija knjiga spomenute zajednice pod naslovom Jožef Haydn i hrvatske narodne jačke je zašla i u Petrovo Selo. Zašto si mislio da ovu knjigu moraju viditi i Petroviščani?

– To je jasno bilo kad sam si premislio na ki način i u koj mjeri da se predstavi i publicira ovo izdanje. Nije bilo pitanje koje selo je jako prilično još i iz dvih uzrokov. Petrovo Selo je došlo u obzir i zato jer ima čvrste veze s Pinkovcem kot partner, a s druge strane vaše selo ima toliko muzičkoga potencijala, prvenstveno mladih ljudi ki muziciraju, da je zapravo ova činjenica najpr odredila kamo neka idemo s jednom muzičkom temom. Usput su pak Petrovo Selo i Pinkovac i svi Gradišćanski Hrvati bili u onu dob kad je Jožef Haydn živio u jednoj skupnoj austro-ugarskoj državi, i samo od sebe je razumljivo da smo sada i prekoračnuli granice, a ovo negdašnje skupaslišenje ovako dokumentirali. Odziv na predstavi je pokazao da smo pogodili, da je Petrovo Selo bilo zaistinu najbolji teren kade smo se mogli najti, i da će ov zgoditak za budućnost opet biti novi poticaj, motivacija da se skupa djela i da se uvijek onde nešto forsira kade je najjača baza Hrvatsstva i najplodniji teren.

O vašoj Djelatnoj zajednici još i mi Gradišćanski Hrvati ovde u Ugarskoj ne znamo skoro ništa. Sad ste prvi put prekoračnuli takorekuć granicu s vašim konkretnim projektom. Otkud zajednici hrvatskih političarova u Austriji takova odanost mužiki, ali su svi vaši političari i svirači, pak zato ste se odlučili za izdavanje Haydnove knjige?

– Mi kot Djelatna zajednica hrvatskih komunalnih političarova pokrivo već područjev i jedno područje je vandavanje publikacijov, cedejkov, knjig. Lani smo prilikom 80. rođendana Antona Leopolda počastili s

vandavanjem njegovih najnovijih pjesam, onda smo dali tiskati pokojnomu Augustinu Blazoviću njegovu zadnju knjigu *U službi naroda*. Kršćanske-hrvatske novine ke su ostale samo u četiri primjerki iz 1922. ljeta, u njegovanju Zajednice kot reprint-izdanje pred dvimi ljeti je ugledalo svitlo dana. Znači, mi imamo jedan dio našega djelovanja i našli smo se u toj funkciji da javno dokažemo da hrvatski jezik je ne nek za privatni nek i za oficijelni način potrebno. A ki to moru najbolje dokumentirati nek oni ki su odabrani, ki su u javni funkcija i imaju pretkip za forsiranje manjinskoga jezika, u ovom slučaju hrvatskoga jezika. To je većkrat bilo u prošlosti problem da se je hrvatskim služilo samo u privatni razgovori, a u oficijelni govori, kod svetačnih prilik se nije čula nijedna hrvatska rič. Mi kanimo kot udruga, načelniki, jedni drugomu pomoći, pak gledati kako je moguće da se u javni posli još više koristi hrvatski jezik. Uz to u našoj organizaciji imamo mi redovno, svako ljetu, i pop-festival, regionalne konferencije, kulturne priredbe Zavičaj, to je zapravo težišće našega djelovanja. Zvana toga mi gledamo da sve gušće idemo i prik granic da se vežemo, da teren proširimo, a to smo danas i prezentiranjem ove knjige u Petrovom Selu učinili.

Čuli smo da zato ima skeptičnih ljudi u Austriji ki dvoju, stavljaju pod upitnik Haydnove veze k Hrvatima. Kade ste dovidob predstavili ovu knjigu bilo je takovih glasov? I dali je to sad neka nova čast našemu narodu, dali je to sad neka nova dužnost da mi to dalje moramo nositi u svit da je Haydn zapravo jedan kompozitor, jedan svitski velikan koji je bio Hrvat, što vjerojatno nije bilo dovoljno reklamirano u javnosti...

– Ja bi rekao tako da za nas hrvatske političare na svaki način bi bilo važno da se to ne pozabi kad to je činjenica da je Haydn imao uske veze i po svoji korijeni i po svojem djelovanju s Gradišćanskimi Hrvatima, a moramo na



to pripaziti da se ovo ne omalovažava. Cijela zemlja Austrija i dijelom i Ugarska, cijela Europa, a i vas svit se spominja 200-ljetne smrti ovoga velikana, a sigurno neće ovi svi naglasiti što je za nas Hrvate važno. Zato je onda to naša zadaća da mi te detalje, dokaze ke su se i prije izvidili, saberemo i prezentiramo, da moremo to punim pozitivnim aspektom, produktivno, sad u jednoj knjigi, i predstaviti. Nije manje važno da za to što je bio Jožef Haydn u manjem ili većem postupku Gradišćanski Hrvat, dozna i većinski narod, a zato smo na nimškom jeziku dali i rezime na kraju knjige.

Moremo onda reći da je vaša knjiga jedan temelj, odnosno stručna dopuna pri studiranju Haydna?

– Da, na svaki način. Ja mislim da prlje do neke mjere nije bilo tako zgodno da se to tako dozna, a uopće ovu falingu kanimo sad malo ispraviti, pak ovu Haydnovu pripadnost Hrvatima ekstra pokazivati i naglasiti. Mi Hrvati moramo biti gizdavi da imamo naše jačke ke su i prlje bile željene, cijenjene od visokih kompozitorov, tako da se ne tribamo sramovati zbog naših jačak, nek moremo biti gizdavi na nje i rado pjevati i dalje dati idućim pokoljenjam.

FILEŽ – Pred kratkim je predstavljena knjiga Martina Jordanića *Narodni običaji Gradišćanskih Hrvata*. Ovo izdanje more biti zanimljivo i za Gradišćanske Hrvate u Ugarskoj pokidob je autor prik 12 ljet duго sabirao običaje, od zipke do groba prik ljudskoga žitka iz 58 gradišćanskih sel. Knjiga je bogato ilustrirana s fotografijama, sadrži nekoliko jačak s notami ter stoji 22 eure. Po naši ufanji vrijeda slijedi predstavljanje i u Gradišću.

Sveti Martin u tradiciji slavljenja kod Hrvata u Mađarskoj

Tradicija slavljenja Sv. Martina (11. studenoga) kod ovdašnjih Hrvata s pravom se smatra bogatom i raznolikom, naime taj svetac živi u folklornim običajima, molitvicama i predajama na osnovi čega možemo govoriti o *martinskom mitu*. Taj mit bitna je sastavnica kršćanske mitologije utemeljene na tragovima keltskih i antičkih mitova i raskošnim hagiografskim stečevinama. Svetac je zaštitnik i hrvatskih naselja: u podravskim Martincima, u pomurskom Sumartonu i nekadašnjemu hrvatskom (šokačkom) Semartinu na jugu Baranje. Njegov su kult ojačali ivanovci koji stupaju na mjesto templara.

SVETI MARTIN, biskup u francuskom Toursu, bio je jedan od najomiljenijih svetaca u srednjem vijeku.

Sveti Martin patron je Gradišća te Željezne županije i dijeceze. On je po cijelome svijetu zaštitnik bezbroj samostana, župa i crkva. Jedan je od velikih svetaca Crkve. On je bio prvi nemučnik koga su počeli štovati kao sveca.

Sveti Martin rođen je u Sambotelu oko 316. g., tj. u rimskoj Savariji u Panoniji, a umro je 397. u Francuskoj. Postaje svecem odlukom crkvenoga sabora (sinoda) u Trnavi 1611. godine. U srednjem vijeku razvio mu se stanoviti kult, koji je s vremenom zaboravljen.

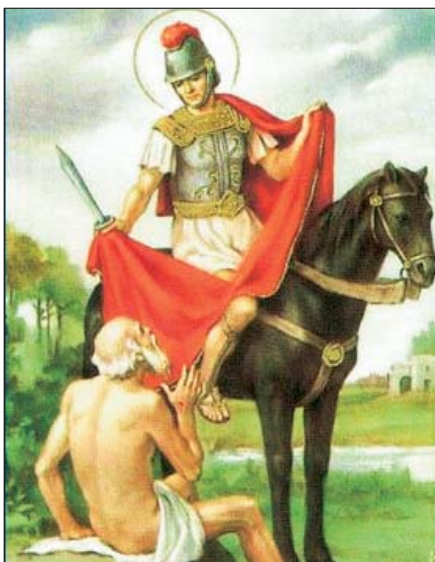
Blagdan toga sveca gradišćanski Hrvati nazivaju *svijeti Mertin*, u drugim krajevima *sveti Martin*, *Martinje* (Podravina, Pomurje) i *Mertinja* (Gradišće).

Tragovi kulta svetoga Martina poglavito se naziru u naseljima koja nose njegovo ime. Primjerice on je patron Martinaca u Podravini, još od srednjega vijeka, Sumartona u Zali od 1496. g., Semartina u Baranji, ispod Šikloša. U Koljnofu patron je crkve od 1797. g., kao i Plajgora te Unde (1750), uz to i brojnih hrvatskih naselja u austrijskom Gradišću.

Na oltarskim slikama obično je naslikan kao vojnik na konju bijelcu, kako svojom sabljom na dva jednaka dijela siječe svoj mantil, a jednu polovicu daje prosjaku. U naznačenim mjestima toga se dana održava proštenje. Dan sveca slavi se kao blagdan, napose u onim naseljima gdje je on patron mjesne crkve, zaštitnik sela i mještana.

Hagiografija sveca lijepo je opisana u popijevci Hrvata u Sumartonu: *Sveti Martin biskup rođen Sombathelo, / Poslušnite malo njegovo življenje. / Viteski su bili njegvi roditelji, / Če prem nesu bili nit vu pravoj veri. (...) Kada ovak jednoj z vojskom putovaše, / V antionski varoš s konjom on dojaše. / Najde siromaka vu snegu gologa, / U mečom odrezal je njemo plašča svoga. / Ovako je toga siromaka pokril, / Kak pismo tolmači da je to sam Bog bil. (...)*

U svezi sa Sv. Martinom ističemo „motiv dijeljenja i prosvjećivanja koji su u ikonografiji kompleksni pojmovi od kojih oba sadrže ideje davanja i darivanja, što odgovara pojmu dijeljenja, ali i sjedinjavanja. U dijeljenju plašta vojnik Martin – onaj koji *ima*, daje polovicu plašta prosjaku – onomu koji *nema*. Dijeljenjem je izraženo sjedinjavanje i



isticanje jednakoga prava na život onoga koji ima (uvaženoga) i onoga koji nema (ojadenoga). Motiv dijeljenja u martinskoj ikonografiji u temelju simbolizira *slavljenje života*“, navodi Antonija Zaradija Kiš. Ovdje se javlja i kršćanski eshatološki motiv poveznica s drugim svijetom i veza s poganskim psihopompima (vidičima duša na drugi svijet), a takav je i sam konj.

Sveti Martin je jahač konja koji dovodi zimu, hladno i mračno vrijeme te ih stavlja pod svoju zaštitu, simbolički šireći ogrtač moći. On je ujedno i nasljednik keltskog *Saimaina*, keltskog zimskog godišnjeg ciklusa, prikazanog u liku pogrebne božice *Morrigan*, jahačice i ratnice s epitetom „velike kraljice“, navodi Zaradija Kiš.

Zapravo, riječ je o *martinskom vremenu* kojemu pripada mjesto na samom početku godišnjih karnevalskih hedonističkih zabava za koje predaja kaže da počinju jedanaestoga mjeseca, jedanaestoga dana u jedanaest sati. „Četrdeset dana svetog Martina“ ranosrednjovjekovni je naziv za doba koje prethodi Božiću, a započinjalo je *martinalijama*. Nastupa uživanje i slavljenje plodova rada, pa u tom smislu počinju praznici ovoga svijeta koji slave rad, urod, zdravlje i život, navodi Antonija Zaradija Kiš. Na taj način postaje nam jasno zašto se pije mlado vino (običaj krštenje mošta) i jede pečena guska, što se može dovesti s bakanalijama, tj. dionizijskim kultom.

Duro Franković

U spomen

Marko Filaković
(1926–2009)



Nakon duge bolesti, u subotu, 17. listopada, u 82. godini života u Santovu je umro učitelj i društveni radnik Marko Filaković, pripadnik prvog naraštaja naših učitelja 1946. godine, jedan od dvojice utemeljitelja naše santovačke škole.

Rođen je 20. prosinca 1926. u Santovu. Nakon završetka prvoga tromjesečnog tečaja za pomoćne učitelje (sa još četvoricom suseljana) – koji je otvoren 20. lipnja, a završen 15. rujna 1946. – vraća se u svoje rodno selo gdje sa Stjepanom Velinom u studenom iste godine utemeljuju državnu opću školu s hrvatskim nastavnim jezikom. Dvadeset pet godina, sve do 1971. radi u školi kao učitelj ponajviše u nižim razredima, a ističe se i društvenim radom. Kao društveni radnik bio je dužnosnik Mjesnog vijeća, a obavljao je i dužnost predsjednika Mjesnog vijeća do svog umirovljenja sredinom 1985. godine. Njegov posljednji ispraćaj po pravoslavnom obredu bio je 21. listopada na santovačkome groblju.

Neka mu je vječna slava, i hvala!

S. B.

Trenutak za pjesmu

Anton Leopold

Pjesme su nek papir

Ja za papir pišem,
Bar pot
Narodni brišem.
Šutljiv plot,
Poštucan dost.
Kad sebičnost hladna
vlada
Mnogo propada,
Gasne svitlost.

Uskoro niz izložaba i u Mohaču

Kako je za Hrvatski glasnik izjavila Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, serija planiranih programa s hrvatske strane u projektu „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010“ utječe ovih dana i na niz aktivnosti i planova, nastojanja Generalnog konzulata. Naime namjerava se organizirati niz izložaba od kojih bi se neke predstavile i kulturnoj javnosti izvan Pečuha, dakle šire u županiji/županijama (Šomod, Bačka), tako i u gradu Mohaču u kome živi brojna hrvatska zajednica. Tako su 13. listopada generalna konzulica Ljiljana Pancirov i prva konzulica Jadranka Telišman boravile u Mohaču u posjetu Jakši Ferkovu, ravnatelju Etnografskog muzeja u Mohaču, a potom ih je primio i mohački gradonačelnik József Szekó, u čijem su društvu bili predsjednica mohačke Hrvatske samouprave Marija Barac i predsjednik udruge Šokačka čitaonica i zastupnik Hrvatske

samouprave grada Mohača te zastupnik HDS-a Đuro Jakšić, a razgovoru je nazočio i ravnatelj Etnografskog muzeja Jakša Ferkov.

Generalna konzulica zahvalila je na uspješnoj i neprekinutoj suradnji te svekolikoj potpori u organizaciji manifestacija u gradu koje su prerasle u znatna i masovna gradska događanja, a započela su kao poticaji mohačkih Hrvata-Šokaca, kao što su Pranje na Dunavu, Grahijada, susreti u Šokačkoj čitaonici.

Čestitala je i na prihvaćanju običaja buša, ophodu bušara na UNESCO-vu listu nematerijalne baštine. Gradonačelnik Szekó s ponosom je istaknuo da je zajedno s hrvatskim izaslanstvom proslavio prihvaćanje novih nominacija u Abu Dhabiu. Dogovoreno je da će se u kontaktu s hrvatskim bušarima, zvončarima, kurentima izvidjeti mogućnosti suradnje.

Razmijenjene su informacije i o stanju razminiranja područja koje zadiru i u

Nacionalni park Drava–Dunav u okolici Mohača. U Mohaču je u tijeku niz velikih ulaganja, tako i izgradnja suvremene zgrade u kojoj će svoje mjesto dobiti Etnografski muzej. S time kao i s izgradnjom novoga Centra za kulturu kao i muzejskoga kompleksa u parku sjećanja na Mohačku bitku podrobnije je goste upoznao gradonačelnik Szekó.

Kako kaže ravnatelj Etnografskoga muzeja Jakša Ferkov, dogovorena je organizacija dviju izložaba. Izložba Jadranke Terkal „Odjeća i nakit od špaga, drva i kore drveta“ te skupna izložba autorica Sanje Šebak, Dubravke Milinković i Mire Tironi. To su radovi s tkalačkoga stana, potom umjetnička keramika te oslikani predmeti od drveta, uglavnom masline. Spomenute izložbe trebale bi se ostvariti sredinom 2010. godine.

bpb

Koljnofski književni susret ovoga vikenda

Društvo „Hrvati“ u Koljnofu poziva na Koljnofski književni susret od 6. do 8. novembra u hrvatski restoran Levanda. Cilj ovoga susreta je, kako je rekao dr. Franjo Pajrić, glavni organizator i ujedno predsjednik Društva, zajednički nastup i međusobno upoznavanje ter druženje književnika iz Hrvatske s hrvatskim pjesnikima iz Ugarske, Austrije, Slovačke ter Srbije. Za goste ki će cijeli vikend ostati u Koljnofu, jur 5. novembra, u četvrtak, počinje bogati program. U 19 uri dr. Franjo Pajrić pozdravlja goste, ukratko im predstavlja koljnofsku povijest ter povijest Hrvatov ki živu na ovom prostoru. Đuro Vidmarović će predstaviti sve pjesnike iz Hrvatske i potom slijedi večera ter zabava s mjesnim tamburaškim sastavom Štrebanci. U petak, 6. novembra, diozimatelji će posjetiti najprlje Dvojezičnu školu „Mihovil Naković“ u Koljnofu, potom grob koljnofskoga učitelja, preporoditelja Mihovila Nakovića i grob kajkavskoga pjesnika, lani preminuloga hrvatskoga farnika Pavla Horvata u Vedešinu, a bit će primljeni i u Umoku kod Hrvatske manjinske samouprave. Otpodne pohodit će se Šopron, stara jezgra grada, palača i crikva Pejačević. Uvečer je posvećen neobaveznomu druženju s Koljnofci. U subotu, 7. novembra, od 10 uri djelo susreta štarta s predavanji Đura Vidmarovića pod naslovom Hrvatski kulturni prostor i dijaspora, akademik Nikola Benčić će referirati o Gradišćanski Hrvati ki su čuvari hrvatskoga jezika i baštine, a Stjepan Blažetin govorit će o hrvatskoj književnosti u Ugarskoj. Pozvani pjesnici su iz Gradišća Matilda Böles, dr. Šandor Horvat,

Lajoš Škrapić, Timea Horvat, a iz drugih regijov dr. Mijo Karagić, Jolanka Tišler, Ladislav Gujaš, Marko Dekić, Đuro Franković, Stjepan Blažetin, Đuro Pavić. Iz Srbije su se pozivu odazvali Milovan Miković ter Tomislav Žigmanov ki će se predstaviti isto tako u prvom dijelu susreta. U 12.15 uri poglavar Koljnofa Franjo Grubić će u općinskom uredu primiti književnike, potom slijedi objed i kratko počivanje. Od 15.15 uri nastupaju gradišćanski pjesnici iz Austrije i Slovačke. Uz ostalo Anton Leopold, Jurica Čenar, Andreas Novosel, Petar Tyran, Doroteja Lipković-Zeichmann, Ana Šoretić, Ro-

bert Hajszan i Petar Tažky iz Slovačke. U hrvatskoj pjesničkoj reprezentaciji u Koljnofu se predstavljaju: Boris Domagoj Biletić, Tomislav Marijan Bilosnić, Joja Ricov, Nevenka Nekić, Nenad Piskač, Stanko Majdak, Ernest Fišer, Enerija Bijač, Igor Šipić, Božica Brkan, Đuro Vidmarović i nakladnik iz Splita Zoran Bošković. U nedilju hrvatski gosti na putu domom stat će na Undi pri hrvatskoj svetoj maši, posjetit će Muzej sakralne umjetnosti Hrvatov u Prisiki, upoznat će se sa znamenitosti Hrvatskoga Židana i Kisega.

- Tiho -



SEGEDIN – Nedavno je svjetlo dana ugledala knjiga autora Ladislava Heke/ Heka László: Povijesna uloga i značenje Hrvata Dalmatina u životu Segedina/A Szegedi dalmaták (bunyevácok) története. Ovo dvojezično izdanje na 370 stranica objavila je izdavačka kuća Bába és Társai u suradnji s Hrvatskom samoupravom grada Segedina u 500 primjeraka, u formatu A4. Zaboravljena zajednica Hrvata-Dalmatina iz Segedina ponovno je oživjela na stranicama knjiga i znanstvenih uradaka koje potpisuje ovaj vrijedni istraživač hrvatsko-mađarske povijesti koji kazuje kako je ova zajednica bila najživahnija početkom 18. stoljeća, a dokaze o njezinoj nazočnosti još 1650. godine nalazimo u segedinskoj crkvi Gospe Snježne. Zlatno doba Hrvata-Dalmatina u Segedinu, po Heki, bilo je razdoblje od 1720. do 1780. godine. U organizaciji segedinske Hrvatske samouprave i Hrvatsko-mađarske kulturne udruge „András Dugonics”, 16. studenoga s početkom u 17 sati u čitaonici tamošnje Knjižnice Somogyi na I. katu predstavlja se spomenuta knjiga dr. Ladislava Heke. Uvodni govor održat će generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov.

BUDIMPEŠTA – Paleta plesova priređuje se od 1991. godine i otada publici predstavlja vrsne predstavnike plesne umjetnosti. Pruža mogućnosti uvida u profesionalni narodnosni ples, klasični i suvremeni balet, moderni i suvremeni ples, mjuzikl, standardne i latinske plesove. Ovogodišnji je slogan priredbe „Dvjesto plesača zajedno. Godišnje jedanput. Jedne večeri”. U sklopu Paleta plesova, koja se priređuje u Operi 23. studenoga (ponedjeljak) s početkom u 18 sati i 30 minuta, nastupit će i Plesni ansambl „Luč” s koreografijom Antuna Kričkovića „Ružičalo”. Koreografija je nastala prema običaju pomaških Srba za vrijeme Uskrsa, kada se posjećuju groblja, jelom i pićem odaje se počast preminulima.

ALJMAŠ – U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Aljmaša i Bunjevačkog „Divan kluba”, u subotu, 21. studenog, u Aljmašu se priređuje već tradicionalni Spomen-dan biskupa Ivana Antunovića (1815–1888). Prisjećanje na preporoditelja bačkih Hrvata počinje u 15 sati misnim slavljem na hrvatskom jeziku, nakon čega slijedi polaganje cvijeća kod spomen-ploče postavljene na župnom uredu. Svečanost se nastavlja u 17.30 prigodnim kulturnim programom u kojem nastupaju: KUD „Zora” Aljmaš, Djeca aljmaškog vrtića, Pjevački zbor Kalača, Pjevački zbor Aljmaš te učenici Osnovne škole. Program u 19 sati završava hrvatskim balom u gostionici „Žuto ždrijebe”, a za dobro raspoloženje pobrinut će se Orkestar „Bačka” iz Gare.

Uključivanje u zajednički projekt šokačkih Hrvata pod nazivom „Šokci i baština 2009”

Hrvatska kulturna večer „Vesela je Šokadija” u Santovu



KUD Hrvatske osnovne škole iz Santova

Kao što je poznato, u svibnju prošle godine u Baji je u organizaciji bačkih Hrvata svečano obilježena 320. obljetnica dolaska bunjevačkih Hrvata na prostore Bačke u Mađarsku. Pod pokroviteljstvom Hrvatskoga nacionalnog vijeća, u organizaciji bačkih Hrvata u Vojvodini pak niz manifestacija pod nazivom Tragovi Šokaca 1688–2008, od Gradovrha do Bača, koji je pak okupio šokačke Hrvate u Podunavlju.

U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 24. listopada, u Santovu je priređen Susret prijateljskih naselja pod nazivom Hrvatska kulturna večer «Vesela je Šokadija».

Kao jedino šokačko naselje na sjeveru Bačke u Mađarskoj, Santovo se ovom priredbom uspješno priključilo nizu manifestacija koje se ove godine održavaju u okviru zajedničkog projekta šokačkih Hrvata u Podunavlju pod nazivom „Šokci i baština 2009”, a uz nastojanje da okupi šokačku granu hrvatskoga naroda iz triju država.

Okrugli stol o suradnji šokačkih hrvata

Susret u Santovu započeo je Okruglim stolom sudionika, koji je upriličen u Hrvatskoj osnovnoj školi, a sudjelovali su predstavnici udruge, KUD-ova odnosno prijateljskih naselja: Stipan Katačić iz Bačkoga Brega, Marija Turkalj iz Bačkog Monoštora, Stanka Čoban iz Bača, Zvonko Tadijan iz Sonte, Martin Šeremešić i suradnici iz Sombora, Ivo Zelić i suradnici iz Petrijevaca, te domaćini, članovi santovačke Hrvatske manjinske samouprave.

Predsjednik santovačke Hrvatske manjinske samouprave uvodno je predstavio mjesnu hrvatsku zajednicu, društveni, kulturni i vjerski život santovačkih Hrvata, prošlost i rad Hrvatske škole, te Hrvatske samouprave i drugih udruga. Kako uz ostalo reče, nakon

uspješnih mjesnih izbora i prvih izbora za manjinske samouprave u jesen 1994. g., santovačka Hrvatska manjinska samouprava utemeljena je u siječnju 1995. godine. Jedan od prvih koraka na polju povezivanja s matičnom domovinom, 3. veljače 1996. godine, u Santovu bilo je potpisivanje ugovora o prijateljskoj suradnji s Općinom Petrijevci. Zatim su 2000. godine pokrenuli obnavljanje veza s podunavskim naseljima šokačkih Hrvata preko granice, s kojima su povijesno, kulturno, jezično i rodbinski povezani stoljećima, a to su Bački Breg i Bački Monoštor. Izrazio je uvjerenje da je korak dalje učinjen upravo ovom priredbom i priključivanjem zajedničkom projektu šokačkih Hrvata u bačkom Podunavlju. Napomenuo je i to kako je ove godine iz tiska izašla knjiga Santovca Živka Mandića Šokica sam i bit ću dovika, s podnaslovom Santovački bečarci, kulturni događaj koji je obilježen uspješnim predstavljanjem u Santovu

Razgovorima, koji su, kao i sama manifestacija, posvećeni boljem upoznavanju, zbližavanju i predstavljanju šokačkih naselja, te mogućnostima razvijanja postojeće suradnje u budućnosti, sudjelovala je i konzulica generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Jadranka Telišman, a programu se poslije priključila i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, koja je istoga dana bila i u Gari. Na sastanku je zaključeno da itekako postoji potreba za boljim povezivanjem šokačkih Hrvata, koji su donedavno surađivali samo na razini osobnih veza. Kako uz ostalo reče jedan od sudionika Martin Šeremešić, tajnik Udruge građana „Urbani Šokci” iz Sombora, nositelj ovogodišnjega zajedničkog projekta „Šokci i baština 2009”, cilj je manifestacije druženje, upoznavanje i predstavljanje široj javnosti. Prema njegovim riječima, možda bi bilo dobro da se započeta suradnju proširi i konkretizira jed-



nim okvirnim dokumentom, ugovorom o zajedničkoj suradnji šokačkih Hrvata u Vojvodini, Mađarskoj, Bosni Hercegovini (Tuzla), te Hrvatskoj (Osijek). Ukratko je zaključeno da je prošlogodišnji projekt pod nazivom Tragovi Šokaca 1688–2008, čiji je nositelj bilo Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo „Mostonga” iz Bača, uspješno pokrenulo suradnju koju treba dalje produbljivati radi još boljeg povezivanja Hrvata na ovim prostorima, i njihova predstavljanja široj javnosti. Nakon Okrugloga stola, susret je nastavljen prigodnim kulturnim programom, a u predvorju doma kulture postavljena je i prigodna izložba fotografija o prijateljskoj suradnji, od 1995. do danas.

Večer izvorne šokačke riječi, pjesme, običaja i narodne nošnje

Na samom početku, učenica sedmog razreda santovačke hrvatske škole Zrinka Sabo kazivala je pjesmu Ante Jakšića s naslovom Šokica, a priredba je već po običaju otvorena s pjesmom Šokadija, autorice Božane Vidaković, himnom zajedničke manifestacije šokačkih Hrvata, koju su zajedno izveli članovi kulturno-umjetničkih društava iz Bačkog Brega, Monoštora i Bača.

„Šokci su iznimno veseli ljudi. Uvijek se hvataju u kolo, pjevaju, vesele se i smiju. Naziv naše priredbe – VESELA JE ŠOKA-

DIJA – nisu samo odabrani stihovi najpoznatije, najveselije i najizvođenije šokačke pjesme, već riječi koje nam otkrivaju dušu našega čovjeka. Kao što to čine i prepoznatljivi bečarci”, reče uz ostalo predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u svom govoru otvarajući šokačku priredbu na kojoj se okupilo 180-ak sudionika programa, a kinodvorana doma kulture već odavno nije bila ispunjena tako kao te večeri. U ime domaćina, predsjednik Hrvatske samouprave zahvalio je svima koji su na bilo koji način pridonijeli ostvarenju priredbe, a posebno onima koji su i materijalno pomagali susret prijateljskih naselja: Hrvatska državna Samouprava, Generalni Konulat Republike Hrvatske u Pečuhu i Hrvatska samouprava Bačko-Kiškunske županije. Bogati dvosatni program otvorili su članovi KUD-a „Hrvatska osnovna škola” – Santovo (voditeljica Evica Čatić Kozić) prikazavši Svatovac, obradu šokačkih svadbenih običaja iz Santova. Kulturna i vjerska udruga šokačkih Hrvata – Pjevački zbor „Orašje” – Vršenda (voditeljica Eržika Vranešić) otpjevali su pjesme Pjevaj mi, pjevaj, Zelen-lišće, Djevojčica ruže brala, Procvala lipa i topola, Zelen ora, debel lađ. Darinka Orčik otpjevala je nekoliko šokačkih pjesama. HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević” – Bački Breg (voditeljica Jelena Srimac) prikazao je Kaparu, običaj prosidbe mlade u šokačkih Hrvata. Nastupio je još Orkestar „Vizin” iz

Pečuha, i samostalno i u pratnji domaćih izvodača Darinke Orčik, „Veselih Santovkinja” i Stipana Đurića, koji su izveli splet šokačkih, hrvatskih pjesama. KUU „Nikola Šubić Zrinski” (voditelj, koreograf Nenad Sudar) predstavio se splotom slavonskih pjesama. „Vesele Santovkinje” (voditeljica Vesna Velin) izvele su pjesme Prošetaj, Jelo, Đuvegije, di ste, da ste, bečarce te pjesmu Vesela je Šokadija. KUD Hrvata „Bodrog” – Bački Monoštor otpjevao je pjesme Divojka je zelen bor sadila, Dukatići zveče more, te prikazao običaj „Igranica” (voditeljica Marija Turkalj). Svi su sudionici nastupili u izvornim šokačkim nošnjama svoga naselja. Gost večeri bio je Stipan Đurić, koji je okupljene zabavljao šokačkim i starogradskim melodijama, razveselivši okupljeno mnoštvo koje je cijeli program više puta ispraćalo s oduševljenjem, pljeskom i povcima.

Druženje uz pjesmu, ples, bečarce i dobru kapljicu vina

U nastavku je druženje sudionika i gostiju nastavljeno u mjesnoj gostionici zajedničkom večerom, uz dobru kapljicu vina, a bilo je i pravih domaćih kolača koje su pripremile spretno ruke santovačkih Šokica. Za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar «Vizin» te gostujući tamburaši, a veselilo se uz pjesmu i ples, pa, naravno, nisu mogli izostatiti ni prepoznatljivi šokački bečarci. Sudionici su uživali u «natpivavanju» pjevača, koji nisu prezali ni od onih «masnih», dvosmislenih bečaraca, praćenih smijehom i dobrim raspoloženjem okupljenih.

Uskoro nastavak šokačkih susreta

Najavimo da će niz manifestacija šokačkih Hrvata u okviru zajedničkog projekta «Šokci i baština 2009» do kraja godine biti obogaćen novim susretima. Slijede susreti u Sonti, gdje će za Svetu Katu u subotu, 21. studenog, biti održano tradicionalno Šokačko veče, a održat će se još i priredba u Vajskoj, Bodanima i Plavni.

S. B.

Foto: Ákos Kollár



Kulturno-umjetničko društvo Hrvata „Bodrog” Bački Monoštor



Ženski pjevački zbor «Vesele Santovkinje»

Natječaj

U organizaciji HKM Hagen, SD. Croatia Hagen, Caritas Hagen i Matice hrvatske za rursko područje, i ove je godine raspisan natječaj za učeničke likovne radove. Tema je natječaja Moja omiljena životinja, slikarska je tehnika po slobodnom izboru. Radovi trebaju biti u formatu DIN A4. Na natječaju mogu sudjelovati djeca Hrvata u iseljeništvu te djeca iz Hrvatske, od 1. do 8. razreda osnovne škole. Svaki sudionik na poledini rada mora napisati ime i prezime, školu i razred, adresu i državu iz koje dolazi. Treba navesti i ime učitelja pod čijim je vodstvom rad napravljen, a jednako tako naziv hrvatske udruge, katoličke misije u kojoj djeluje. Proglašenje najboljih radova bit će u siječnju 2010. godine u Hagen, Njemačka. Bit će nagrađena po tri rada u kategorijama 1–4. i 5–8. razreda. Radove treba slati na adresu: Ankica Karačić, 58640 Iserlohn Stormstr. 3, Njemačka, i to najkasnije do 18. prosinca 2009. godine. Za detaljnije informacije obratite se Ankici i Anti Karačić – 0049 2371 460 183 ili a.karacic@gmx.de.

PEČUH – Samouprava Baranjske županije, uz potporu Državnog saveza županijskih samouprava, 15. i 16. listopada organizirala je znanstvenu konferenciju pod naslovom „Županija u Europi”. Konferencija je na tragu konferencija iste tematike koje se održavaju već od 1991. godine, izuzev u godinama lokalnih izbora. Danas je ona prerasla u svojevrsan forum za raspravu o upravnim temama srednjega stupnja samoupravljanja te o razvoju regija, načinu financiranja, recesiji i njezinim odjecima, gospodarskom razvoju, stanju i položaju razvoj samouprava, izbornoj proceduri... O svemu rečenome su u dva dana održavanja konferencije izlaganja imali sveučilišni profesori, voditelji državnih službi, istraživači, dužnosnici samouprava, glavni bilježnici... Po narudžbi organizatora Regionalni ured Mađarske akademije u Pečuhu proveo je mjerenje i raščlambu sadašnjeg položaja županija.

STARČEVO – U mjesnom domu kulture, 7. studenog, i ove će godine prirediti, sada već deveti, Međunarodni festival malih tamburaških sastava. Na festivalu natjecateljskog karaktera okupit će se orkestri iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije i Rumunjske. Izvan konkurencije nastupit će Orkestar „Vizin” iz Pečuha, kome je lani dodijeljena nagrada publike, a primašu Zoltánu Vízváriu, u kategoriji instrumentalista, pripalo prvo mjesto.

Nakovićevo naticanje

Treći razred Osnovne škole „Mihovil Naković” je dočekao goste šarolikim programom



Prošli tjedan su u koljnofskoj Osnovnoj školi „Mihovil Naković” priredili naticanje u lipom govoru. Ova manifestacija četrnaesti put je čekala školare Gradišća da u okviru naticanja pokažu svoja znanja pred stručnim žirijem. Kako smo doznali od glavne organizatorice, nadzornice za hrvatski jezik Edite Horvat-Pauković, na ovo naticanje se je prijavilo oko 70 dice, zato su morali napraviti dva stručna odbora. Jedan žiri je ocjenjivao učenike od prvoga do četvrtoga razreda, ki su morali recitirati jednu pjesmicu od naših gradišćanskih pjesnikova. Mirko Berlaković je predsjedavao, a člani su bili Ana Singer, učiteljica u Bizonji, i Marija Štipković iz Kemlje. Drugi žiri je ocjenjivao školare kako znaju pročitati određeni tekst. U ovom tijelu su bili Edita Horvat-Pauković, Eržika Pajrić i Silvija Bucolić. Kako su rekli člani žirija, imali su jako težak zadatak kad su bila dica jako pripremljena zahvaljujući svojim učiteljicama. Rezultati prve kategorije (1–2. razred) su bili: I. Réka Gutez (Bizonja) i Karmela Pajrić (Koljnof), II. Marko Handler (Petrovo Selo), a III. Laura Timar (Petrovo Selo). U drugoj kategoriji (3–4. razred) su bili sljedeći rezultati:

I. Klaudija Schlawfer (Petrovo Selo) i Fanni Klemenšić (Prisika–Kiseg, hrvatsko podučavanje mikroregije), II. Dora Kolnhofer (Narda–Gornji Četar) i Natalija Neubauer (Koljnof), a III. mjesto Luka Vujčić i Ana Garger (Petrovo Selo). Kod viših razredov su se narodili ovi rezultati (5–6. razred): I. Dragan Fucin (Prisika–Kiseg, hrvatsko podučavanje mikroregije) i Flora Šmatović (Bizonja), II. Kitti Slavić (Kiseg, hrvatsko podučavanje mikroregije), a III. mjesto: Žofia Isak (Petrovo Selo). Posebnu nagradu je dobio Tamaš Tarloš (Koljnof). Rezultati 7–8. razreda: I. Silvana Pajrić (Koljnof), II. Vinko Gerenčer (Narda–Gornji Četar), a III. mjesto su osvojili Simoneta Preiner (Unda–Horpač) i Martin Garger (Petrovo Selo). Posebnu nagradu je žiri dodilo Ivanu Völgyiju iz Koljnofa.

Pred naticanjem je 3. razred predstavio kratak igrokaz gostom, u kom su plesali, recitali i pokazali kratak film o Koljnofu. Agica Sárközi, ravnateljica osnovne škole, je sudionike informirala da čedu iduće školsko ljetu najesen prirediti 15. jubilarno naticanje.

Ingrid Klemenšić



Svi pobjednici naticanja

S fotoaparatom kroz Hrvatsku

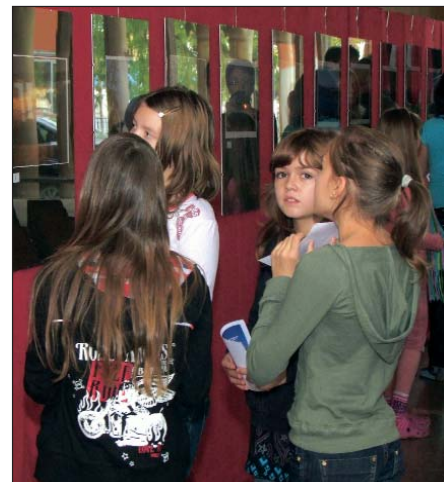


MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovači
iz Fifeháza

U auli Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krležu u Pečuhu, 15. listopada u organizaciji školske knjižnice, knjižničarke Eve Polgar i nastavnika matematike iste škole, strastvenog zaljubljenika fotografiranja Ákosa Kollára te uz potporu ravnatelja škole Gabora Győrvárija i Hrvatske samouprave Baranjske županije otvorena je izložba fotografija učenika škole pod nazivom „Fotoaparatom kroz Hrvatsku”. Izložbu je biranim riječima otvorio predavač Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta pečuškoga sveučilišta Stjepan Blažetin. Izloženi su radovi: Rézi Dömse, Amande Andalić, Lidije Božanović, Daniele Botos, Malanie Budai, Szilárda Dobosa, Balaža Matorica, Martina Vlašića i Ivet Čaušić.

bpb



BUDIMPEŠTA – Učenici budimpeštanskoga HOŠIG-a, njih petnaest, u pratnji ravnateljice ustanove Anice Petreš Németh i profesorice glazbenog odgoja Marike Silčanov Kričković od 5. do 6. studenoga (petak, subota) boravit će u Keresturu, Sumartonu i Serdahelu. Prvi dan u keresturskoj školi i u sumartonskom domu kulture ravnateljica Anica Petreš Németh uz pomoć projektora zainteresiranima će prikazati ustanovu, razne sadržaje i postignute rezultate, a učenici će pjesmom i plesom predstaviti budimpeštansku školu. Sutradan, u subotu, nastavljaju promidžbenu turneju u serdahelskoj školi.

Potkraj rujna u Sigetu (Szigetvár) boravilo je tročlano izaslanstvo grada Paga kako bi se s pomoću svojih prijatelja upoznao s načinima pisanja i standardima koje je potrebno usvojiti za ostvarivanje uspješnih natječaja iz fondova Europske Unije i s procesima njihove provedbe. Počekom rujna sigetski gradonačelnik József Paizs zajedno s gradskom upravom boravio je nekoliko dana u „Zavičaju”, Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj. Ravnatelj „Zavičaja” Tibor Radić iskoristio je priliku i posredovao upoznavanju dvaju gradskih uprava, sigetske i paške. Tako je na poziv paškoga gradonačelnika Ante Fabijanića, 10. rujna grad Pag posjetilo izaslanstvo iz Sigeta, koje se odmaralo u „Zavičaju”. Domaćini su pedesetak gostiju iz Mađarske proveli gradskom jezgrom i upoznali ih s kulturno-povijesnim znamenitostima Paga, nakon čega su obišli Muzej solarstva u prostoru magazina soli. Slavko Pernar, ravnatelj Turističke zajednice grada Paga, s velikim je zadovoljstvom i zanimanjem obišao Pag s gostima iz Mađarske koji su bili oduševljeni ljepotom i arhitekturom grada. Dvojica gradonačelnika dogovorili su buduće vidove suradnje i iskazali nakanu da se gradovi Pag i Siget što skorije i zbratime.

Novi su se prijatelji našli oko zajedničkih tema i projekata, interesa, te odlučili kako će potpisati povelju o prijateljstvu. Kako za Hrvatski glasnik reče ravnatelj „Zavičaja” Tibor Radić, treba uspostavljati veze s hrvatskim gradovima, a veza Sigeta i Paga

Prijateljstvo Paga i Sigeta na pomolu



važna je upravo u sferi europskih projekata putem kojih bi se u skoroj budućnosti mogla riješiti i kanalizacija u Vlačićima. Tročlano izaslanstvo u sastavu Marina Fabijanić, Katarina Bukša i Željko Holubec, referent za komunalni doprinos i prostorno uređenje grada Paga, primio je sigetski gradonačelnik József Paizs. Paizs je izrazio radost susreta koji se tako brzo dogodio u Sigetu, tek tri

tjedna nakon prvog upoznavanja dvaju gradova i njihovih gradonačelnika. Za radnu skupinu iz Paga organiziran je bogat dvodnevni program u kojem su im istaknuti stručnjaci u sferi izradbe i provedbe europskih natječaja i projekata prenijeli dio svojih iskustava.

bpb

„Več su se pajdašicale”

„Hitali cepca, ritali na kapiju, igrali uliti” i još su druge čudne igre isprobali umirovljenici na Regionalnome športskom susretu u Serdahelu održanom potkraj rujna, na kojem su bili nazočni članovi raznih udruga umirovljenika iz Zalske županije, te iz Goričana.



Druženje umirovljenika s obje strane Mure

nom na jednoj strani, drugi put na drugoj strani granice. Druženje je odlično, i predsjednik Udruge umirovljenika Goričana Dragutin Kovač smatra da ga treba proširiti i na druge aktivnosti. On bi mogao zamisliti i zajedničke izlete, jednom po Hrvatskoj, a jednom u Mađarskoj, i neke kulturne aktivnosti, naime mnogi umirovljenici članovi su i kulturnih društava.

Tko je pobijedio u športskim natjecanjima, naravno, nije bilo važno, glavno je bilo druženje, ukusna večera i dobra zabava. Serdahelkinje su zadovoljno pričale da su se vrlo dobro «pajdašicale» sa ženama iz Goričana, razmijenile su telefonske brojeve, adrese kako bi se međusobno posjećivale. Da bi gostoprimstvo bilo stopostotno, „Serdahelčice” su ispekale mnoge fine kolače, lepinje, langoše, skuhalo odličan gulaš – veselju nije bilo kraja. Prigodom susreta članu Franji Štejeru dodijeljeno je priznanje za aktivno djelovanje u serdahelskom društvu, naime Franjo je uvijek bio veoma uslužan.

Društvo umirovljenika u Serdahelu osnovano je prije četiri godine, i zahvaljujući njezinoj predsjednici Rozaliji Radić, ono aktivno djeluje.

Prije tri godine uspostavljena je i suradnja s umirovljenicima iz Goričana i otada naizmjenu se organizira športski susret jed-

Beta

Popevka je išče živa na Minarce 1969–2009

Ženski pjevački zbor u Mlinarcima utemeljen je 1969. godine pod vodstvom učitelja Josipa Vlašića. Tada je Zbor imao više od trideset članova. Nakon četrdeset godina članstvo se prepolovilo, ali su članice vrlo aktivne, one su jezgro kulturnog života u selu, bilo kakva je priredba, one su pripravne pjevati, peći mazanicu, kolače, čuvati djecu ako treba, prikazati im stare običaje, pripovijedati im pripovijetke. Voditeljice Zbora sada su Kristina Geróly i Katica Salai. Zbor je 17. listopada obilježio četrdesetu obljetnicu svoga postojanja.



Znanci, prijatelji, kolege koji se dugo nisu vidjeli, stare fotografije, članci iz Zalai Hírlapa, Narodnih novina i Hrvatskoga glasnika, ploča «Igraj kolo», stari snimci s probe, citra – sve su to svjedočili četrdeset godina djelovanja Pjevačkoga zbora. Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s Kristinom Geróly, pobrinula se da obljetnica bude obilježena svečano. Nazočili su joj članovi raznih naraštaja, učitelj utemeljitelj Josip Vlašić, uređena je prigodna izložba o povijesti djelovanja Zbora. Prisjećali su se članova kojih već nema među živima.

Predsjednica manjinske samouprave prisjetila se glavnih postaja života Pjevačkoga zbora.

Četrdeset godina Pjevačkoga zbora u Mlinarcima

O utemeljenju Pjevačkog zbora u Mlinarcima prvo je pisao županijski list Zalai Hírlap 1969. godine. Doduše, i prethodno je djelovalo kulturno društvo u Mlinarcima predvođeno Jánosom Salaiem, ali izgradnjom doma kulture 1965. g. kulturni život u selu je živnuo. Zbor je utemeljen zahvaljujući poticaju tadašnjeg učitelja Josipa Vlašića, i ubrzo je imao 33 člana. Terezija Stojko, Katica Hertelendi i Barica Glogovec bile su među prvima, također i Veronika Repp koja je imala glas poput ševe, pišu novine.

Učitelj Vlašić ovako se sjećao tih vremena: *Ondašnje vodstvo sela me je potražilo da bi trebalo osnovati zbor, da malo mlade oku-*

pimo. Išli smo u selo agitirati, žene su se brzo okupile, no trebali su i dečki svirati. Onda sam izmislio da ću organizirati kartanje u domu kulture, pa su dečki odmah došli, no za kartanje su saznali i predstavnici partije pa su me zbog toga ispitivali, ali kada su vidjeli da čemu je to služilo, utihnuli su. Tada nije bilo baš ni novaca, onda sam se ja dogovarao s vodstvom AFÉSZ-a da nas pomažu i onda ćemo im mi uvijek programe dati. I onda se trebalo prilagoditi vremenima.

Uskoro je bilo i glazbene pratnje, 12 citraša, gitarista i svirač berde. Pjevački zbor ubrzo je postao vrlo popularan. Nastupi u okolici, na narodnosnim festivalima u Pečuhu, Paki, Békéscsabi, Stolnom Biogradu, slijedilo je snimanje u studiju Radija Pečuha, pa audio-ploča «Igraj kolo» 1978. godine. Tada je kulturni život bio vrlo bogat, dom kulture uvijek je bio pun, citraši, plesači, pjevači i radionica našivavanja djelovala je pod vodstvom učitelja

SUMARTON – Kulturno-umjetničko društvo potkraj listopada gostovalo je u Zasadbregu, gdje je sudjelovalo na tamošnjim Jesenskim danima. Plesna skupina, pjevački zbor i tamburaši sudjelovali su na misi i u povorci kroza selo, te izveli pomurske pjesme, plesove i glazbu. Joža Đuric, predsjednik sumartonskog Društva, povezo se s predstavnicima Društva Međimuraca iz Švicarske, te su raspravljali o mogućnosti surađivanja.

Vlašića i njegove supruge Erzsi. Naraštaji su se mijenjali, vodstvo Zbora i kulturnog doma preuzeli su Etelka Doboš, Marija Tišler Karadi i Ladislav Glogovec. Zbor je nekoliko godina pauzirao redovitim djelovanjem, no 2007. g. Hrvatska manjinska samouprava sela okupila je nekadašnje članove Zbora i vrbovala uz njih i nove članove. Učiteljica Katica Rodek se brine o repertoaru i o kvaliteti, a Kristina Geróly se pobrine za menadžerske poslove.

Katica Rodek ima planove i za budućnost

Žene znaju vrlo mnogo pjesama, još i takve koje nigdje nisu zapisane, pokušamo ih zabilježiti, ne da se izgube. Zasad svi pjevamo u jednom glasu, ali pripremamo se na dvoglasje. Nažalost, ja sam pohađala samo četiri godine glazbenu školu, pa imam tek osnovno znanje glazbe, ali terc znam pjevati, pa ćemo to naučiti. Ubuduće se želimo više posvetiti i mladima, u školi učimo podosta popjevaka, naše članice često su nazočne i na školskim priredbama, mnogo pričaju o običajima. Radit ćemo na tome da mladi ostanu u našim redovima i nakon što napuste našu školu, no nije to lako jer djeca odlaze u razna mjesta učiti i vrlo ih je teško već okupiti. Dobro bi bilo snimiti i CD-ploču.

Mlinarački načelnik Stjepan Vuk veoma je zadovoljan djelovanjem Zbora: *Ponosan sam na njihov rad, to treba dalje razvijati. Mi smo nekoć bili prvi, imali smo svirače, plesače, pjevače. Volio bih da opet utemeljimo sastav citraša i u tome će samouprava objeručke pomagati. Nadam se da oni koji su nekoć svirali, u srcu još imaju takvu potrebu, jer onaj tko je jednom svirao, nikada ne zaboravlja to.*

Prisjećanje nekadašnjih članica

Ilona Rodek ima 84 godine, ali rado se sjeća onih dana provedenih u Zboru. Unatoč tomu što je onda imala dvogodišnje dijete, ipak je imala vremena odlaziti pjevati. Sada samo kod kuće pjeva dok nešto radi.

Katica Sigeti je imala tridesetak godina kada je utemeljen Zbor i još uvijek rado pjeva u njemu. Ana Kovač bila je među prvim članicama, ona je također pjevala dok je imala malog sina: *Negda sam se i svadila doma, kaj sam štela ite, komaj sam čekala kaj budu probe vu kulturu. Bili smo se posud, vu Hrvatskem ne, ondak išče je ne bilo moći vu Hrvatsku, da je već moglo, onda smo bili vu Kotoribi. Onda je bil z nami župnik. Išče pomlaju i Vinka Žganca i Vujičića kaj je zapisal naše popevke. Jako mi je bilo lepo vek, jako smo zahvalni nevučitelu kaj nam je pomogel.* Beta



III. Susret hrvatskih srednjoškolaca

Organizatori: Matica hrvatska u Pečuhu, Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krležu.

Sudionici: Na priredbi sudjeluju hrvatski srednjoškolci iz Mađarske koji dolaze na poziv Matice hrvatske u Pečuhu, u pratnji svojih nastavnika ili kulturnih djelatnika. Priredbu podupiru: Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu.

Program

13. studenoga (petak) 2009.

16.00 Dolazak u Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krležu (7624 Pécs, Szigeti u. 97) i zauzimanje smještaja

17.00 Otvaranje Susreta hrvatskih srednjoškolaca

Povijest Matice hrvatske – predavanje „Kako je biti hrvatskim srednjoškolcem u Mađarskoj” – predstavljanje srednjoškolaca iz Gradišća, Pomurja, Podravine, Baranje, Bačke i Budimpešte.

19.00 Večera – neobvezatno druženje

14. studenoga (subota) 2009.

09.00 Polazak autobusom u Mohač

10.00 Muzej „Dorottya Kanizsai”

Razgledavanje etnografske izložbe uz stručno vodstvo ravnatelja muzeja Jakše Ferkova

Znamenitosti grada Mohača

Šatorišće – spomen-park posvećen Mohačkoj bici

13.00 Ručak uz tamburašku glazbu u vinskome podrumu Zoltana Horvata „Planina”

15.30 Povratak u Pečuh

16.30 Odlazak kući

Napomena:

Organizatori osiguravaju smještaj u učeničkom domu, večeru u petak, doručak i ručak u subotu te putne troškove.

Stjepan Blažetin
predsjednik

U Pečuhu 2. studenoga 2009.



VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE BUDIMPEŠTA

Klasa: 013-03/09-01/01

Ur. broj: 521-HUN-01/02-09-01

Budimpešta

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE U BUDIMPEŠTI
na temelju članka 17, stavak 2 Zakona o popisima birača (Narodne novine 19/07) daje

OBJAVU O PRETHODNOJ REGISTRACIJI BIRAČA

Pozivaju se na prethodnu registraciju u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske u inozemstvu:

- birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a trajnije borave u inozemstvu,
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a promijenili su prebivalište u inozemstvu,
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a promijenili su mjesto prebivališta unutar države
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a nisu upisani u popis birača, kako bi mogli glasovati na izborima za predsjednika Republike Hrvatske.

Prethodnu registraciju birača za glasovanje u inozemstvu birači mogu obaviti u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske na čijem konzularnom području imaju prebivalište ili boravište u inozemstvu **najkasnije 14 dana** prije dana određenog za održavanje izbora. U istom roku birači mogu odustati ili promijeniti prethodnu registraciju.

Zahtjev za prethodnu registraciju birača podnosi se u **Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti, Ulica Mihály Munkácsy 15, 1063 Budapest, (pismo, usmeno ili telefonom) ponedjeljkom, utorkom, četvrtkom i petkom od 10 do 12 sati, ili po dogovoru.**

Birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj koji će se na dan izbora zateći u Republici Hrvatskoj, trebaju se prethodno registrirati pri nadležnom tijelu u Republici Hrvatskoj koje vodi popis birača prema mjestu njihova boravka u Republici Hrvatskoj, ali tek nakon raspisivanja izbora.

Pregled popisa birača s prebivalištem u Republici Hrvatskoj dostupan je na internetskim stranicama Središnjega državnog ureda za upravu, a za birače bez prebivališta u Republici Hrvatskoj i s prebivalištem u Gradu Zagrebu u Središnjoj evidenciji popisa birača i birača upisanih u popis birača Grada Zagreba putem.

Za dodatne informacije obratite se Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti (1063 Budimpešta, Ulica Mihály Munkácsy 15, na telefon: 01-259-5657.

Ovlaštena službena osoba
Carmen Floršić

PLAJGOR – Po najnoviji visti iz Austrije, Plajgor se je oslobodio od velike pogibeli ku bi uzrokovalo proširenje autoceste S31. Do nedavno se je najmanje gradišćansko naselje nalazilo u projektu spomenute cestogradnje, jer bi brza cesta peljala prik Kloštra i Plajgora, suprot čega dost puti su si glas zdignuli stanovnici susjednih sel. Po najnovijoj varijanti S31 autoceste će ići kroz Ratištof i Kiseg, koje rješenje su i prlje logičnijim smatrali i sami Plajgorci. Vince Hergović, načelnik sela, je rekao da službeno još nije dobio nikakov izvješčaj, ali da se pravda veseli ako će tranzitni promet obaviti njegovo, dosad mirno i čisto, rodno selo.